

Strah pred anarhisti je velik; poslancev se komaj polovica vdeležuje sej, nekateri so kar Madrid zapustili. Policija dela pridno, toda brez pravega uspeha. V Barceloni hoteli so jih 117 zapreti, toda tički so zvedeli prej, kaj jih čaka, in odkurili so še o pravem času. Javna poslopja v Madridu so vsa s stražami obdana.

Obrtnija.

O brušenju in likanji.

(Dalje in konec.)

Kedar brusimo v veliki meri, nam goni posebni stroj kamenito, leseno ali pa kovinsko pločo, ki predmete jako točno in hitro ogladi. Taki brusi imajo včasih do 3 metre v premeru ter se vrté zelo hitro. Brus s premerom 75—150 centimetrov se navadno 600—800krat v v jedni minuti zavrti, če mu je pa premer 100—200 centimetrov, se naj zavrti 100—200krat v jedni minuti. Brusi, s katerimi brusijo šivanke, se vrte tako hitro, da napravi jedna točka njihovega površja v jedni sekundi 30—45 metrov dolgo pot.

V novejšem času opuščajo natorne bruse bolj in bolj ter rajše segajo po umetnih smirekovih pločah (Schmiregelscheiben), ki so dosti vztrajnejše, jednako-mirnejše in pripravnejše za vsakovrstno brušenje. Goni jih stružnica ali pa posebna mašina z veliko hitrostjo. Da se hladé, kaplja nanje voda, a časih brusimo tudi na suhem. Posebnega priporočila vredne so elastične smirekove ploče, ki se vsled toplote, nastale pri brušenju, malo omeče in vsled tega popolnoma priležijo predmetu. Rabijo v prvi vrsti kovačem, ključarjem, izdelovalcem nožev, kirurških instrumentov in sploh pri kovinskih obrtih. Zmiraj pa je treba pri večjih brusih, naj bodo uže iz te ali one tvarine, paziti, da se ne razleté. Veliko nesreč se pripeti leto za letom vsled tega. Brus se neznansko hitro vrti in ako se razleti, je učinek posameznih kosov strahovit, kajti kakor krogle iz topa prebijejo in uničijo vse, kar zadenejo. Zato predpisujejo postavna določila posebne varnostne naredbe za take bruse — se ve, najboljši sredstvo zoper nesrečo je previdnost in skrbnost delavčeva. Kjerkoli pridejo mašine v poštev, tam se brezbržnost in lahkomišelnost najhuje maščuje.

Obrtnijske raznoterosti.

Nov način pritrdjevanja gumb. Kako hitro in v nepravem času se odtrga gumba pri obleki — to ve vsakdo in vsakdo se je uže jezil nad to malo stvarjo, ki dela toliko neprilike, ako se loči od mesta, kamor je bila prišita. A vsaka stvar napreduje in tudi nagajivosti gumb začenja biti zadnja ura. B. Winkler v Berki na Nemškem je te dni vzel patent na novo vrsto gumb, katere lahko vsak pritrdi na hlače ali na drugo obleko brez niti in brez živjanja. Nova gumba je iz tiskane kovine. Iz sredine ji molé 4 jezički, katere treba vtakniti skozi blago. Nanje se vtakne mala, prevrtana kovinska pločica, potem se pa jezički čez njo zakrivé in s kladivom pritrdijo tesno na pločico. Taka gumba se nikdar ne odtrga,

dokler se drži blago skupaj. No, ko pa dobé hlače luknjo, so tudi gumba dovišile svojo nalogo! Nova iznajdba je posebno pripravna za samce, katerim delajo gumba, kakor je znano, največje preglavice.

Tlak iz probkovine. V Londonu poskušajo nove sorte tlak, ki sestoji iz zmesi asfalta in probkovine (kork). Oboje je stisneno v obliko opeke in polaga se kakor opeka. Novi material je elastičen in vsled tega silno prijeten za hojo. Človeku se zdi, kakor bi hodil po kaki salonski preprogi. Tudi konji stopajo dobro in varno po probkovem tlaku, voz pa skorej nič ne ropota. Sedaj imajo jedno cesto (Liverpoolsko cesto) pokrito s takim tlakom in veščaki trdijo, da se bode poskušnja izvrstno obnesla.

Velikansko povečevalno steklo. Monakovska tvrdka Poeller bode na svetovni razstavi v Čikagi izločilo velikanski mikroskop, ki poveča tvarine 11 tisočkrat. Ako pa vtaknejo predmete v vazelin, ter jih razsvetlé z električno lučjo, močno kakor 11 tisoč sveč, je povečanje celo 16 tisočkratno. Povečane tvarine vidijo gledalci na velikanskem belem zastoru. Znani jesihovi črvčki, katere prosto oko komaj zapazi, se vidijo na tem zastoru kakor 30 metrov dolge kače in najfineja moka je podobna grobemu prodovju!

Vodna sila pri žagah. Pri nas imajo večinoma žage z jednim samim listom. A primeroma dokaj ceneje dela žaga, ki ima vpreženih več žag (listov) jedna poleg druge, tako da ob jednem več desk iz bruna vrežejo. Ako so vprežene

4 žage (listi), treba 6.9 konjskih sil:

pri 6 listih	7.0	"	"
" 11 "	7.3	"	"
" 12 "	10.8	"	"
" 15 "	10.3	"	"
" 18 "	13.8	"	"

Iz tega je razvidno, da porabimo pri 18 žagah le še jedenkrat toliko silo kakor pri 4 žagah. Skušnja nas nadalje uči, da se najbolje shaja z 12 listi; tedaj je poraba sile in dobljeni uspeh najugodnejši.

Kmetijstvo.

Prezimljenje čebel.

V novembru ni vselej vreme tako ugodno, da bi čebele še mogle na pašo. Ob lepih dnevih jih vidiš letati pred ulnjakom in sicer največ zaradi tega, da se sčistijo. To je vsekako dobro, kajti čim dalje čebele jeseni letajo iz panjev, tem dalje bodo pomladi mogle obstati, ne da bi izletele. Če čebele iz kakega panja ob lepih dnevih ne hoté več letati, dočim iz sosednjih panjev še pridno letajo, naj se tolče na panj, diha v izhodno luknjo, ali pa brizga v panj gorek med, da se pripravijo, da še izleté. V hladnem vremenu se seveda to mora opustiti, ker zunaj mnogo čebel od hlada otrpne in pogine.

Če pa v novembru že nastopi mraz, pa mora biti čebelarju prva skrb, kako da panje zavaruje pred mrazom. Čebele vedno oddajajo od sebe gorkoto in bi morale hitro otrpneti, da same ne proizvajajo vedno nove gorkote. Gorkoto pa dobivajo od sopenja in pa od vživanja medu. Čim bolj pride mraz v panj, temveč morajo čebele pojesti medu in tem hitreje morajo sopsti, da od mraza ne otrpnejo. Kdor misli, da čebele manj povžijejo, kakor je mrzlo, bode plačal svojo nevednost z zgubo čebel. Če po

zimi pustimo čebele v ulnjaku, moramo posebno gledati, da hud veter ne pride do izhodnih lukenj. Zavarovati se morajo panjevi, kolikor se da pred zimskimi viharji, posebno naj se izhodne luknje z deskami zavarujejo. Prazen prostor v panjevih naj se izpolni tudi s slamo ali pa mahom.

Dobro pa tudi ni, če po zimi solnce preveč obseva panje. Posebno če niso dobro zadelane izhodne luknje in jih obseva solnce, to jako vznemirja čebele in v panjih več živajo nego sicer. Posebno se pa ob solnčnih dneh, dokler je še sneg, ne sme odpirati čebelam. Gorkota jih v velikem številu privabi iz panjev, da se izčistijo, ali navadno pri tem poginejo.

Seveda drugačne so razmere, če čebele prenesemo v gorko, temno klet. V taki kleti, če se v njej gorkota ne preminja, naj bode zunaj še tak mraz, čebele tudi dobro prezimijo. V tem oziru je seveda bolje, če jih imamo v ulnjaku, da jih lahko izpustimo vsak ugoden dan, kadar ni več snega in je dovolj toplo. Če jih pa imamo v kleti, pa mine že ugodni čas, predno jih ven znosimo in pri tem se pa še čebele jako vznemirujejo. Sicer se pa panjevi tudi morejo popolnoma mirno pustiti do pomladi. Večkrat so že čebele dobro prezimile popolnoma zakopane v rezanico (škopo). Iz tega vidimo, da so zavarovanje proti vetru in prepihu, gorkota in pa mir, glavni pogoji za dobro prezimljenje. Po zimi se čebele najbolje počutijo, če je v panjih vsaj 20° gorkote. Če je gorkota manjši, morajo čebele močnejše delovati, da si ohranijo, pridobe potrebno gorkoto. Če so čebele po zimi nemirne, kar se spozna iz tega, da močno šume, je temu najbrž krivo pomanjkanje vode, zraka ali pa medu. Mnogi čebelarji večkrat v panjih nastavijo razstresene satove, ali to je napačno. Čebele pa večkrat potem ne morejo od sadu do sadu in poginejo, če tudi je še med v panju. Dobro prezimijo čebele samo, če je satje lepo vkup.

Tudi je treba gledati, da miši ne preglodajo v panjeve. Mišji smrad je silno zopern čebelam. Miši so seveda posebno nevarne onim čebelarjem, ki imajo slamnate panjeve, kar pa pri nas ni dosti navada.

Ko se približuje pomlad, oživi se v panjevih novo življenje in znova se začne delovanje. Že v februarju začne matica pripravljati novo zalego in v marcu se izlete čebele, da se izčistijo, če so dobro prezimile in je vreme ugodno. To je pa vesel dogodek za čebelarja.

Poučni in zabavni del.

Solnčni mrak.

(Danska povest.)

(Dalje.)

Tedaj sem bil še mlad in sem še mislil, da se da ljudem kaj dopovedati. Iz stričevega pripovedovanja mogel sem uganiti, kaj so ljudje mislili. Poskusil sem jim, kolikor je moč jasno razložiti, da je res v koledru, da

solnce za kratek čas zatemni, da pa v njem ni nobene besede, ki bi opravičevala njih neumno praznoverje.

Nastal je molk.

Gledali so me, kakor bi bil z meseca pal.

„Prav imate!“ opazil je fant, kateremu se je zdelo umestno, upijaniti se, dokler je to še sploh mogoče.

„Prav govorite!“ rekla je na to stara baba, „me smo tako praznoverne.“

Šel sem svojo pot zadovoljen z doseženimi vspehi in sebi sem pripovedoval različne prijetne stvari o moči višje omike. Ko sem prišel domu, ponosno sem pripovedoval stricu, kaj sem doživel.

Smejal se mi je.

„Tako. Ti misliš, da si ga spreobernal,“ rekel je.

„Ne, le na videz ti daje prav, zadej ti pa osle kažejo in se ti smejejo.“

To me je užalilo in mislil sem si, da je morda kaj res na tem, kar govore o starih duhovnikih, kateri hočejo izobraževati svet, da jim manjka žive vere.

Zvečer srečal sem na potu omenjenega fanta, opotekal in zaletaval se je. Prišel je iz krčme. Gotovo je bilo, da se mu Pavla Andersena postopanje ni le v teoriji dobro zdelo. Ko je mene zagledal, stegnil je roki in se pripravljaj imeti dolg govor. Beseda mu pa ni hotela gladko teči. Le par besed je spregovoril o Kodanjcih, ki vse hočejo bolje vedeti kakor drugi.

„Pa mi že vemo, kaj se je nam držati v Barlesu“, nadaljeval je in dalje se opotekal.

„Sicer pa“, pristavil je, ko se je nakrat obrnil, kakor bi hotel dati kako novo pojasnilo, „sicer pa sam more čitati, saj je v koledru.“

Stvar me je jela zanimati. Tedaj sem se mnogo pečal s podvojenjem zavednosti — kakor se to učeño imenuje. Tukaj imamo dober vzgled pred seboj, kakeršnega bi si lahko ne dobil.

Koledar je bil, na katerega so se sklicevali, ko so iz lastne zaloge pridejali prazne vere; v primeri s tem, kar so pridejali, je pa koledar bil ob vso veljavo. Spoznavati sem začel, da stričevo dvomljenje ni bilo popolnoma utemeljeno. Ta fant je dobro označil stališče vse vasi! Kar so se ti ljudje v glavo vtepli, tega jim ne preženeš.

Najbolj čudno se mi je pa zdelo, da so vzlic trdni veri, jako mirno pričakovali, kaj da pride. Ta ali oni se je res malo bolj napil, ali večina je bila ravnodušna proti neodvrljivi osodi.

Samo v ubožni hiši je bil velik strah. Bila je grda luknja, polna špranj v stenah in napolnjena s smradom po trohljobi in plesnobi; ali ženske, ki so bivale v njej, so se trdno držale življenja kakor mačke. Pomenljivo je bilo, da je vest o koncu sveta prihajala baš od njih.

Tako s strahom pričakovani dan je napočil. Iz radovednosti šel sem dopoldne mimo ubožne hiše. Videl sem vse štiri ženske sedeti okrog praznega kavinega kotla, čitale so druga za drugo sedaj iz neke pesmarice, sedaj iz tenkega, majhnega, umazanega zvezka, katerega listi so bili že precej obrtni. Skozi odprto okno, sem je vprašal,